

Yttrande över SOU 2025:27

"En socionomutbildning i tiden"

U2025/00722

GENERELLA KOMMENTARER

Karlskrona kommun tycker att det är bra att en översyn av socionomutbildningen gjorts. I dialog med utbildningssätena de senaste åren har det blivit uppenbart att de förändringar som kommunen efterfrågat av socionomutbildningen inte varit möjliga att genomföra, enligt lärosätena, utifrån examensordningens nuvarande utformning.

Däremot är Karlskrona kommun tveksam till om en mer specificerad beskrivning av innehållsområden för examensmålen är rätt väg att gå. Snarare vill Karlskrona kommun framhålla vikten av att identifiera generella kunskapsområden som är relevanta oavsett vad en socionom ska arbeta med under sitt arbetsliv. Det finns enligt Karlskrona kommuns mening flera sådana kunskapsområden som inte möts tillräckligt väl i dagens socionomutbildning och som inte heller lyfts fram tillräckligt i utredningens förslag.

De kunskapsområden som i utredningen föreslås ges extra tyngd i examensordningen, bör enligt Karlskrona kommuns mening istället erbjudas som specialiseringskurser de sista terminerna av utbildningen så att socionomstudenterna istället kan välja utifrån sina intresseområden. Däremot bör vilka specialiseringskurser som erbjuds styras från examensordningen och lärosätena bör uppmanas att hjälpa varandra att se till att dessa kurser kan ges med ett tillfredställande innehåll.

En fördjupning av detta resonemang kommer längre fram i detta remissvar, men betonas här inledningsvis då det är en grundläggande inställning som är av vikt för att förstå hela Karlskrona kommuns remissvar.

Till detta behöver påpekas att det är Karlskrona kommuns uppfattning (vilket delvis berörs i utredningens kapitel 7) att det genomgående är för

lite praktik inarbetad i utbildningen och att studenterna inte får tillräcklig hjälp i att bearbeta och fördjupa de iakttagelser och erfarenheter de gör under sin praktik. Det vore mycket önskvärt att praktikperioder spriddes ut över en större del av utbildningen och med direkt koppling till föregående teoretiska kursmoment för ökad fördjupning. Med dagens upplägg tar det för lång tid för studenterna att faktisk få en ordentlig insikt i vad arbetet går ut på.

AVSNITTSSPECIFIKA KOMMENTARER

5.1.8 kring komplexiteten i bakomliggande faktorer vid brottslighet

Med tanke på komplexiteten menar Karlskrona kommun att det är tveksamt om så pass specifik kunskap ska kunna tillförskaffas under en generalistutbildning. Det tycks mer rimligt att fokusera på kunskaper som kan användas även inom andra sociala problemområden, förutom brottsförebyggande arbete. Sådana kunskaper är till exempel förståelsen av samverkans betydelse och svårigheter, för att på så sätt öka socionomers förmåga att samverka. Ökade kunskaper för att förstå individers olika förutsättningar för mottaglighet och motivation är ytterligare exempel som kan tänkas vara mer användbara för socionomer generellt. Båda dessa kunskapsområden har påverkan på en stor bredd av det sociala arbetet och har på flera områden visat sig ha betydelse för utfallen av de insatser som ges inom flera områden så som beroendevård, barn och unga med normbrytande beteende, LSS området och kriminalvård.

Karlskrona kommun menar utifrån detta att den sortens detaljerad och specificerad kunskap – som definitivt hör till socionomens arbetsfält, istället bör göras valbar i form av kurser under den sista delen av utbildningen, men att dessa specialiseringskurser styrs genom att de anges i examensordningen.

6.1.2 överväganden rörande kunskap om äldres livsbetingelser, funktionsnedsättningar, kriminalitet, hedersrelaterat våld, m.m (start s 237)

Karlskrona kommun menar att den uppräkning och definiering av målgrupper som föreslås föras in i examensordningen (med överväganden från s. 237 och framåt) är olycklig då den riskerar att medföra att grupper/områden som inte lyfts in, exempelvis HBTQ, hamnar i skymundan. Utredningen påpekar själv detta direkt i inledningen av avsnittet men kommer inte med någon bättre slutsats än att de grupper

som inte nämns i nuvarande examensordning faktiskt har osynliggjorts. Det finns inget skäl att tänka att samma sak inte skulle hända igen även efter ett eventuellt tillägg.

Karlskrona kommun delar utredningens slutsats att socionomutbildningen bör fortsätta vara en generalistutbildning. Just därför blir det olyckligt att lägga till flera specialområden på ett allmänt sätt som nu föreslås. Det finns en risk för att det bara blir som att 'trycka in' mer innehåll i den befintliga utbildningen.

Utifrån de erfarenheter av socionomkandidater och nyutexaminerade som Karlskrona kommun har, hade en utbildning som istället för många detaljkunskaper, fokuserade på grundläggande temata och kunskapsområden som alla socionomer, oavsett vilket yrkesfält man planerar att arbeta inom, har nytta av. Här menar Karlskrona kommun områden som samtalsmetodik, socionomens utsatthet i sitt arbete, samverkans betydelse (mer om det i kommentaren till 6.2), individers olika förutsättningar – i skapandet av motivation, risk- och skyddsfaktorer, krisstöd och -bearbetning samt tillvägagångssätt för att ta till sig olika kunskaper och göra bedömningar utifrån detta. Det sistnämnda uppfattar Karlskrona kommun ingår i en annan punkt i förslagen i 6.1 vilket är bra.

Andra områden som kräver större detaljkunskaper – de som lyfts fram enligt förslaget i 6.1.1) bör istället även fortsättningsvis bara ges korta introduktioner inom den mer allmänna delen av socionomutbildningen. Däremot hade det varit bra om de områdena hade kunnat fördjupas utifrån den enskilde socionomens eget val under förslagsvis slutet av utbildningen. Det hade även varit önskvärt med en hårdare styrning i examensordningen kring vilka specialiseringskurser som skulle erbjudas – då lämpligen just ungdomskriminalitet, äldre, funktionsnedsättning, våld och liknande. För att möta en sådan hårdare styrning skulle lärosätena också kunna åläggas att i större grad än idag stötta varandra i att genomföra sådana kurser utifrån var den bästa tillgängliga kunskapen på området finns. En lösning skulle kunna vara att en forskare på ett lärosäte låter socionomstudenter från andra lärosäten delta digitalt på sina föreläsningar, och sedan sköts examinationen i samråd med det lärosäte där studenten går socionomprogrammet.

Möjligen hade även socionomers fullföljande av vidareutbildningar kunna ökas om dessa specialiseringskurser erbjöds på ett lättillgängligt sätt utan även efter examen, forskningsförberedande moment för att enbart fokusera fördjupad kunskap.

Ett alternativ till detta skulle kunna vara att ge Socialstyrelsen i uppdrag att ta fram ytterligare och välpaketerat kunskapsmaterial som kommunerna själva på ett enkelt sätt kan erbjuda sina socionomer, oavsett arbetslivserfarenhet, efter att de kommit ut i arbetslivet.

Att anpassa en hel utbildning efter aktuella samhällsproblem, som nu föreslås, innebär att utbildningen behöver förändras kontinuerligt utifrån att utmaningarna i samhället förändras och det skapar enligt Karlskrona kommuns mening svårigheter som liknar de som redan finns idag och som verkar vara meningen att bygga bort med förslagen i utredningen.

6.2.1

Karlskrona kommun är mycket positiv till förslagen i detta avsnitt och menar att denna typen av fördjupning är mer relevant än den kring detaljkunskaper som föreslås i 6.1.1.

Samverkan och ledarskap är däremot svåra att lära ut som teoretiska ämnen. Karlskrona kommun vill, som framhålls även i kommentaren till kapitel 7 nedan, se en ökning av kopplingen mellan socionomstudenternas teoretiska inläring och omsättande av detta i praktik i betydligt större omfattning än vad som görs idag. De svårigheter som lyfts på andra ställen i utredningen kring att hitta praktikplatser för studenterna skulle enligt Karlskrona kommuns mening kunna motverkas genom att arbetsplatserna som ska ta emot studenterna faktiskt kan se nyttan med socionomutbildningens upplägg och innehåll, vilket upplevs som tveksamt idag. Att inte bara 'ta emot' en student utan vara en del i dennes utbildning med tydligt definierade och återkommande moment menar Karlskrona kommun skulle vara till gagn för såväl studenterna som arbetsplatserna.

Kommentarer kring förslagen i kapitel 7

Det är enligt Karlskrona kommun svårt att göra långtgående kommentarer kring utredningens förslag på nya utredningar och därför kommer här en mer allmänt hållen kommentar till önskemål om hur socionomutbildningen behöver utvecklas utöver vad som funnits i nuvarande utredningsdirektiv.

Det behövs tydligare kopplingar mellan teori och praktik. Ett bra exempel är att lärare som är halvtidspraktiker på ett helt annat sätt än rena teoretiker upplevs kunna skapa kopplingar mellan 'verkligheten' som socionomer möter och akademien och förmedla dessa till studenter.

Ett annat sätt att skapa studenter med djupare förståelse för arbetssituationen de kommer att möta är att, som diskuteras i 7.1, förlänga

socionomutbildningen. Karlskrona kommun menar att en ordning mer lik den som finns för läkare, med en så kallad AT-tjänstgöring efter genomgången grundutbildning, vore önskvärd.

Det är oroväckande att så få socionomer vidareutbildar sig. Karlskrona kommun menar att incitamenten för vidare studier efter socionomexamen behöver diskuteras mellan exempelvis SKR, facken och berörda departement.